SOSYAL HAKLAR DERNEĞİ

SOSYAL HAKLAR DERNEĞİ HATAY İLİ İLK İZLENİM RAPORU

06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesi merkezli 7.7 ve Elbistan merkezli 7.4 şiddetinde meydana gelen depremler sonrası, Hatay ili Defne, Samandağ, İskenderun ve Antakya ilçelerinde yaşanan sosyal hak ihlallerine ilişkin ilk izlenim raporudur.

SAHA ÇALIŞMASI TARİH ARALIĞI : 8 Şubat – 27 Şubat 2023

ZİYARET İÇERİĞİ : Hatay ili İskenderun, Defne, Samandağ ve Antakya ilçelerinin kent merkezleri, AFAD ve Kızılay koordinasyonuyla kurulan geçici barınma alanları, hasarsız ya da az hasarlı yapılarda barınmanın devam ettiği mahalleler, kamu kurumlarına ait binalar, yardım faaliyetinde bulunan kuruluşların gözlemlenmesi ve yurttaşlarla ve yetkililerle yapılan birebir görüşmeler.

İL VE İLÇE MERKEZLERİNE İLİŞKİN İLK İZLENİMLER

08.02.2023 tarihinden itibaren İskenderun, Defne, Samandağ ve Antakya ilçelerinde yapılan ilk incelemeler sonucu; birçok kamu binasının kullanılamaz hale geldiği ve birçoğunun tamamen yıkıldığı bu sebeple kamusal hizmetlerin yurttaşlara ulaştırılması konusunda yetersizliklerin yaşandığı, özellikle hastane, adliye, emniyet müdürlükleri, karakollar, sosyal güvenlik kurumları gibi kamu kuruluşlarının faaliyetlerine neredeyse devam edemez hale geldiği görülmektedir.

I. SAĞLIK HAKKINA ERİŞİM BAKIMINDAN;

Hastaneler;

İskenderun'da 1968 yılında SSK hastanesi olarak açılan, 1992 yılında kapasitesi arttırılan ve 2005 yılında İskenderun Körfez Hastanesi olarak çalışmaya başlayan devlet hastanesi 06.02.2023 tarihinde yaşanan ilk depremden sonra tamamen yıkılmıştır. Hastanenin yıkılması sonucu; hastane personeli, hastalar ve hasta yakınlarından insanlar hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır.

İskenderun Körfez Hastanesi'nin yıkılmasından sonra ilçe içerisinde; bahsi geçen hastaneden sonra yapılan devlet hastanesine yönlendirmeler yapılmaya başlanmıştır. Yeni devlet hastanesi deprem sonrasında hasar gördüğü için, hastane bahçesine ve otoparkına kurulan sahra hastanesinde tedaviler devam etmektedir. Yeni devlet hastanesinde hali hazırda çalışan personel, hekim ve başhekim yardımcısı ile yapılan şifahi görüşmede, binanın deprem sonrasında "az hasarlı" olarak tespit edildiğini ancak birçok bölümünün kullanıma açılamadığını, geçmişte yaşanan bir sel felaketi sonucunda zemin kayması yaşandığını, personelin aynı zamanda depremzede olması sebebiyle hastane çevresinde kurulan AFAD çadır kentinde barındığını, personelin stresinin ve yorgunluğunun sağlık hizmetinin nitelikli bir şekilde sağlanması açısından çok fazla olduğunu, ameliyatlar, muayenelerin ve acil tıbbi müdahalelerinin eksiksiz şekilde giderilmesi için daha kapsamlı bir organizasyona ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Antakya ilçesi kapsamında merkezde bulunan neredeyse hiçbir kamu kurumu binası kullanılabilir durumda olmamakla birlikte, birçoğu tamamen yıkılmıştır. Antakya Devlet Hastanesi de yıkılan kamu kurumlarından biridir. İlçede yaşanan yıkımın boyutu, herhangi bir yurttaşın ilçe merkezinde bulunmasına veya barınmasına müsaade edebilecek durumda değildir. Bu sebeple burada bulunan yurttaşlr, sağlık hizmetini genellikle Defne ilçesi Atatürk Stad'ı içerisinde İtalya tarafından kurulan sahra hastanesinde giderdiklerini sözlü olarak iletmişlerdir.

Samdandağ ilçesinde bulunan Samandağ Devlet Hastanesi, 21.02.2023 tarihinde Samandağ merkezli 5.8 büyüklüğünde yaşanan deprem sonrasında hasar görmüş ve her ne kadar binanın "az hasarlı" olduğu tespit edilmişse de acil müdahaleler ve tedavilerin hastane arazisinde bulunan çadırlarda gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Hatay ili içerisinde başta sağlık çalışanları olmak üzere kamu görevlilerinin, özel araçlarda ya da geçici nitelikteki çadırlarda çalışmaya ve konaklamaya devam ettiği gözlemlenmiştir.

AFAD ve Kızılay Koordinasyonuyla Kurulan Geçici Barınma Alanları;

Hatay ili içerisinde çok sayıda çadır ve konteyner kent bulunmakla birlikte; bu kentlerde sağlık hizmetlerine erişim hakkında ciddi sorunlar bulunduğu tespit edilmiştir. Genel olarak Hatay ili içerisinde kurulan ve pilot bölge olarak yoğunlaşılan birkaç AFAD ve Kızılay çadır kenti dışında (Örnek vermek gerekirse, Defne ilçesi Senfoni Kır Bahçesi'nde kurulan çadır kent) tedavi, kontrol, müdahale ve hijyen koşulları oluşturulmasında eksiklikler söz konusudur.

Hatay ili içerisinde özellikle İskenderun ve Defne ilçelerinde geçici barınma alanları kentlerin geneline dağılmış olduğundan, **birçok çadır kentin sosyal koşulları farklılık gösterse de İskenderun/ Yıldırımtepe Mahallesi çadır kenti örneğinde olduğu gibi kent yoksulluğunun fazla olduğu bölgelerde kurulan çadır kentlerdeki hijyen koşullarının asgari düzeyde dahi sağlanamadığı,**

- yeterli sayıda tuvalet ve duş kabinlerinin bulunmadığı,
- bir çadırda neredeyse en az on kişinin birlikte konakladığı,
- dağıtımı gerçekleştirilen sıcak yemeklerin besin değerleri düşük ve porsiyonlarının yetersiz ve aralıklarının uzun olduğu,
- kontrolsüz ve koordinasyonsuz dağıtımlar sonucunda mevsime uygun kıyafetlere erişim sağlanamadığı,
- tırnak makası, jilet, hijyenik ped, bebek bezi, yetişkin, hasta bezi ve iç çamaşırı gibi hijyen ürünlerinin yeterli sayıda temin edilemediği,
- düzenli olarak yapılması gereken sağlık taramalarının gerçekleştirilmediği,
- psikososyal destek mekanizmalarının yetersiz kaldığı
- birçok kentte ayrıca sağlık kabini kurulmadığı,
- doğum kontrol ve aile planlamasına ilişkin herhangi bir önlem alınmadığı,
- bazı kentlerde temiz, içilebilir içme suyuna erişimin kesintisiz olarak sağlanamadığı gözlemlenmiştir.

II. EĞİTİM VE PSİKOSOSYAL DESTEK HAKKINA ERİŞİM BAKIMINDAN;

İl genelinde yaşanan yıkımın büyüklüğü ve hasarlı binaların fazlalığı açısından özellikle ilk ve orta öğretim faaliyetine bulundukları binalarda yakın bir zamanda devam edebilmesi mümkün görünmemektedir. Bölgede henüz hasar tespit çalışmaları devam etmekte ve birçok eğitim kurumunun bahçe ve arazileri çadır ve konteyner kent olarak kullanılmaktadır. Sahada yapılan tespitler, henüz eğitim hizmetinin verilebileceği bir sahra eğitim kurumu çalışmasına başlanmadığı yönündedir. Kentlerin deprem sonrası neredeyse boşalmış olması ve imkanı bulunan yurttaşların başka şehirlere geçici veya kalıcı olarak göç etmesi sebebiyle bölgede halen barınan yurttaşların eğitim faaliyetine nasıl entegre edileceği konusunda yurttaşlara yapılan bir bilgilendirme veya duyuru olmadığı gözlemlenmiştir.

AFAD ve Kızılay Koordinasyonuyla Kurulan Geçici Barınma Alanları;

Yukarıda bahsedildiği üzere birçok geçici barınma alanının sosyal koşulları farklılık gösterse de özellikle kent yoksulluğunun fazlalaştığı ve merkezi nitelikte olmayan geçici barınma alanlarında ya da kolayca ulaşılabilecek mesafelerde gerek çocukların gereksinimi açısından gerekse yetişkinlerin durumu açısından gerekli rehabilitasyon, psikososyal destek, travma tedavisi, çocuklarla iletişim kurabilecek personelin sağlanması açısından eksiklikler bulunduğu gözlemlenmiştir.

Defne ilçesi Senfoni Kır Bahçesi'nde kurulan çadır kent kapsamında; MEB ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı danışmanlığı, etkinlik ve tiyatro çadırı, çocuk parkı, anasınıfı, ilk ve orta öğretim eğitim çadırı, psikososyal destek çadırı bulunmakta ise de ilçelerde merkezi nitelikte olmayan diğer çadır kentlerde bu hizmetlere hiç erişim sağlanamadığı gözlemlenmiştir.

Özellikle İskenderun İlçesi Eski Hal alanında kurulan çadır kent örneğinde olduğu gibi yurttaşlarla yapılan görüşmede, bugüne kadar çocuklar ile ilgili olarak tek bir kamu görevlisinin dahi gelmediği, kaldı ki gelse dahi çocukların birincil sorunlarının yeterli beslenememe olduğu ifade edilmiştir.

III. ULAŞIM VE BÖLGE PLANLAMASI BAKIMINDAN;

Hatay ili içerisinde İskenderun ilçesi dışında bahsi geçen illerde enkaz kaldırma çalışmalarının da devam etmesi sebebiyle herhangi bir toplu taşıma faaliyetine henüz başlanamamıştır. Bu durum özellikle kentlerde bulunan hasarsız ve az hasarlı binalarda barınmaya devam edip temel ihtiyaçlara ulaşamayan ve özel aracı bulunmayan yurttaşlar bakımından; aşevi, hastane, yardım koordinasyon merkezlerine ulaşım bakımından zorluklar teşkil etmektedir.

İlçelerin belli bölgelerinde bulunan sıcak yemek araçları, aşevleri ve yardım merkezlerine ulaşımın sağlanamaması ve birçok mahalle ve köyde gıdaya erişimin sağlanabileceği alanların kurulmaması sebebiyle gıda, giyim ve hijyen koşullarının sağlıklı ve nitelikli bir şekilde sağlanamadığı anlaşılmaktadır.

Gerek ayni yardımların dağıtımı gerekse de kamu hizmetlerinin ulaştırılması bakımından organize bir çalışmanın bulunmadığı, yüzlerce mahallede bir evde en az on kişi barınmak durumunda kalan yurttaşların bugün itibariyle dahi hala temel ihtiyaçlara hiç erişemediği tespit edilmiştir.

Yine, geçici barınma alanlarının bir kısmında güvenlik önlemleri alabilecek teşkilatın sağlanamadığı, belirtilen bölgelerinin birçoğunda şiddet, istismar ve saldırı vakalarına rastlanmaya başlandığı gözlemlenmiştir.

SONUÇ :

06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesi merkezli 7.7 ve Elbistan merkezli 7.4 şiddetinde meydana gelen depremler sonrası, Hatay ili Defne, Samandağ, İskenderun ve Antakya ilçelerinde yaşanan sosyal hak ihlallerinin öncelikle kamusal hizmetlerin doğru şekilde organize edilmemesi ve temel ihtiyaçlar düzeyinde gereksinimlerin devlet tarafından giderilememesi sebebiyle kaynaklandığı gözlemlenmiştir. Yine, geçici barınma alanlarının sosyal koşulları farklılık gösterse de özellikle kent yoksulluğunun fazla olduğu bölgelerde kurulan geçici barınma alanlarında ve hasarlı ya da az hasarlı olduğu için hali hazırda kullanımda bulunan konutların olduğu mahalleler için sosyal hakların asgari düzeyde dahi sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, OHAL ilanının afet sonrası kamu hizmetlerinin sunulmasında kolaylık sağlamak üzere kullanıldığına dair bir gözlemimiz yoktur.

Kamusal hizmetlerin hızlı bir şekilde sağlanması ve geçici barınma koşullarının bir an önce iyileştirilmesi zaruridir. Bunun için;

1. Geçici barınma alanlarında (çadır ve konteyner kentler ile bireysel çadırlarda) düzenli sağlık taramalarının yapılması, her alanın 7/24 hizmet sunabileceği sağlık kabinlerinin oluşturulması, hijyen ve temizlik malzemelerine ilişkin envanterlerin belirli aralıklarla sürekli temin edilmesi, sıcak yemek dağıtımı yapılırken gıdaların besin değerlerine, niteliklerine ve dağıtım aralıklarına düzenlemeler getirilmesi, yurttaşların sıcak yemeğe ulaşması için uzun sıralarda beklemelerini gerektirmeyecek dağıtım organizasyonun sağlanması, mevsim koşullarına uygun kıyafetlerinin dağıtımının gerçekleşmesi ve temiz, içilebilir içme suyunun kesintisiz bir biçimde tedarik edilmesi,

2. Geçici barınma alanlarında barınmayan yurttaşlar için, yaşadıkları bina ve yapıların durumları da tespit edilerek riskli bölgelerden uzaklaştırılarak geçici barınma alanı sağlanması, özellikle kent yoksulluğunun fazla olduğu ve birden fazla kişinin ve ailenin bir arada bulunduğu konutların her birine ulaşabilecek mahalle bazlı aşevi, sağlık kabini, psikososyal destek kabini gibi sosyal yardım hizmetlerinin sağlanması,

3. Özelllikle anaokulu, ilk-orta öğretim eğitim hizmetlerinin hızlıca başlatılabilmesi ve çocuklar üzerindeki normalleşme süreçlerinin hızlandırılabilmesi gerekli önlemlerin alınması,

4. Geçici barınma alanlarında çok sayıda yurttaşın bir arada yaşamasından kaynaklanan güvenlik sorunlarına ilişkin teşkilatlanmanın sağlanması, özellikle çocuklar, kadınlar ve engellilere yönelen her türlü şiddet, istismar ve saldırılara karşı gerekli önlemlerin alınmasının acil ve zaruri nitelikte olduğu anlaşılmıştır. **27.02.2023**

SOSYAL HAKLAR DERNEĞİ

SOSYAL HAKLAR DERNEĞİ